

ANALI Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku	Sv. 25	Str. 11-22	Osijek 2009.
	Primljeno na sjednici Razreda za društvene znanosti 7. listopada 2009.		

UDK: 631.111(\$97.5Osijek)“18/20“

Izvorni znanstveni rad

EDITA PLAŠČAK*

KRETANJE POSJEDA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA NA PODRUČJU NASELJA OSIJEKA OD PROGLAŠENJA SLOBODNOG KRALJEVSKOG GRADA DO DANAS

Sažetak

Ovim radom želi se prikazati kretanje posjeda poljoprivrednog zemljišta u Osijeku u proteklih 200 godina, veleposjedništvo, usitnjavanje, okrupnjavanje u društvenom sektoru i ponovno mogućnost okrupnjavanja privatnog posjeda. Krajem 19. stoljeća najviše je bilo sitnih zemljišnih posjeda manjih od 1 jutra, ali su veleposjedi činili većinu ukupnih obradivih površina. Prvom agrarnom reformom iz 1919. i drugom agrarnom reformom iz 1945. ukidali su se svi veći posjedi oduzimanjem zemlje od veleposjednika i srednjih vlasnika do 35 ha agrarnog maksimuma i uglavnom podijelili seljacima. Zakonom o zemljišnom fondu opštenarodne imovine iz 1953. agrarni je maksimum snižen na 10 ha, a višak zemlje dodijeljen je poljoprivrednim organizacijama čime je došlo do okrupnjavanja posjeda ukupno obradivih površina u društvenom sektoru. Zakonom o poljoprivrednom zemljištu iz 2001. omogućeno je okrupnjavanje površina u privatnom posjedu.

Ključne riječi: veleposjedništvo, usitnjavanje posjeda, Osijek, okrupnjavanje privatnog posjeda

Uvod

Proглаšenjem slobodnog kraljevskog grada 28. kolovoza 1809. godine Osijek započinje novo razdoblje svoje povijesti. Grad je bio još uvijek teritorijalno razdijeljen oranicama, livadama i pašnjacima na Gornji, Donji i Nutarnji. Za svaki dio grada zasebno su se vodile gradske statistike, porezne knjige, katastri, popisi itd. Međutim, još u drugoj polovici 18. stoljeća pojavio se i četvrti dio grada, Majuri, koji su prvobitno pripadali Nutarnjem gradu, ali povećanjem stanovništva izdvojili su se u zasebno naselje koje je 1848. godine promijenilo naziv u Novi grad.¹

* mr.sc. Edita Plaščak, Ured Državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji, 31000 Osijek, Županijska 4
1 Mažuran I. et.al., *Od turskog do suvremenog Osijeka*, Zavod za znanstveni rad HAZU u Osijeku, Gradsko poglavarstvo Osijek, Školska knjiga d.d. Zagreb, Osijek, 1996., str. 91.

Stanovništvo Osijeka imalo je zemlju u neposrednoj blizini grada. To su bile manje površine, uglavnom od 1 do 5 jutara, a najviše je bilo onih s manje od 1 jutra. Površine između pojedinih dijelova grada posjedovala je gradska općina i te je površine davala u zakup. Gradsko gospodarstvo uzgajalo je i različite vrste povrća za najšire slojeve gradskog stanovništva.²

Gradske statistike smatrale su da u gradu nema seljaka, ali je poljoprivredna proizvodnja za mnoge građane bila ili osnovna ili dopunska djelatnost. Stanovnici su posjedovali oranice, livade i vinograde. Godine 1821. donjograđani su posjedovali 273 jutra zasijana pšenicom, ječmom i zobi te 484 kopača vinograda. Stanovnici Majura posjedovali su više od 170 jutara zasijanih oranica, 234 kosca livada i 148 jutara vrtova.³

Prema Državnom popisu poreznika Osijeka 1828. godine popisivači su zaključili da grad smješten uz rijeku Dravu ima ravničarski položaj i veći broj vrtova u Podgrađima. Žitarica je bilo malo zasijano, nešto više livada (3187 jutara) i vrlo malo slabo kvalitetnih vinograda (104 jutra).⁴ Bilo je ukupno zasijano 4156 jutara oranica.⁵ Upravo zbog malih oraničnih površina i čestih poplava grad se nije razvijao kao poljoprivredni jer je bio opskrbljen iz svog zaleđa.

Kretanje posjeda zemljišta od 1809. do agrarne reforme

Proglašenjem slobodnog kraljevskog grada i Osijek je dobio obvezu naplaćivanja takse za primanje u građanstvo. Slijedom toga, gradska je uprava uvela knjigu, popis onih koji su dobili građansko pravo povlaštenog grada Osijeka. Taj popis daje uvid u stanje grada od 1809. do 1847. godine i navodi se da je u gradu bilo 52 poljoprivrednika koja dolaze tek na treće mjesto po zastupljenosti zanimanja. Sekundarna zastupljenost poljoprivrede uvjetovana je manjim poljoprivrednim površinama oko samoga grada jer se opskrbom poljoprivrednim proizvodima bazirao na zaleđe, i to: čepinsko, tenjsko, erdutsko, beljsko, darđansko, valpovačko i retfalačko vlastelinstvo.⁶ Mogu

² *Ibid.*, str. 161, 163.

³ *Ibid.*, str. 97.

⁴ Sršan, S., *Popis grada Osijeka 1828. godine, Anali Zavoda Jugoslavenske akademije*, 4, Osijek, 1985., str. 150-152.

⁵ Didara P. et al., *Gospodarstvo Osijeka 1196 – 1996, Osijek*, 1998., str. 43.

⁶ Sršan, S., *Povijest Osijeka, sažeti pregled, Povijesni arhiv u Osijeku, Osijek*, 1996., str. 63. – 65.

se spomenuti grofovi Norman, Pejačević, barun Prandau, veleposjednici Speiser, Pfeiffer, Gillming Blau, Bartolović, Schmidt i drugi.⁷

Udio veleposjeda po broju je bio vrlo mali. Krajem 19. stoljeća bilo je u prosjeku oko 5% posjeda u površini od 5 do 10 jutara, a isto toliko i posjeda od 10 do 20 jutara. Posjeda od 20 do 100 jutara bilo je u prosjeku oko 4%, veleposjeda od 100 do 200 jutara samo osam, a od 200 do 1.000 jutara samo šest, što u prosjeku čini oko 0,75% strukture cjelokupnog zemljišnog posjeda. Znači, sitni zemljišni posjedi manji od 1 jutra činili su oko 70% ukupnog posjeda i tu se radi o manjim gradskim vrtovima i vinogradima, a posjedi od 1 do 5 jutara oko 16%.

Prema službenim izvješćima, ukupne obradive površine iznosile su 8.783 jutra, od čega je sitni zemljišni posjed obuhvaćao 286 jutara, posjed veličine 1 do 5 jutara 767 jutara, 10 do 20 jutara obuhvaćao je ukupno 1.236 jutara. Više od trećine ukupnog obradivog zemljišta obuhvaćao je posjed površine od 20 do 100 jutara, i to 2.801 jutro, a ostatak obradivih površina, gotovo 34%, zapremali su veleposjedi.⁸ Do početka 20. stoljeća posjedi od 20 do 1.000 jutara činili su 74% ukupnih obradivih površina.

Prema Statističkom godišnjaku Kraljevine Hrvatske i Slavonije 1905., te je godine u Osijeku bilo ukupno 9.840 jutara (1 jutro iznosi 1.600 četvornih hvati) ukupnih površina, kako je prikazano u Tablici 1.⁹

7 Sršan, S., *Hrvatska – povijest sjeveroistočnog područja*, Povijesni arhiv u Osijeku, Osijek, 1994., str. 446.

8 Mažuran, I. et al., *op. cit.* (bilj. 2.), str. 161.

9 *Statistički godišnjak Kraljevine Hrvatske i Slavonije 1905.*, Kraljevski zemaljski statistički ured u Zagrebu, Zagreb, 1913., str. 384.

Tablica 1. Površina Osijeka po katastarskim kulturama

<i>Katastarska kultura</i>	<i>Površina u jutrima</i>
<i>Oranica</i>	<i>7.529</i>
<i>Livada</i>	<i>371</i>
<i>Vinograda</i>	<i>207</i>
<i>Pašnjaka</i>	<i>375</i>
<i>Šuma</i>	<i>169</i>
<i>Ukupno obradivih površina</i>	<i>8.651</i>
<i>Neplodno i ostalo</i>	<i>1.189</i>
<i>Ukupna površina</i>	<i>9.840</i>

Uspoređujući podatke iz 1905. s onima krajem 19. stoljeća vidljivo je da se ukupna obradiva površina smanjuje za 132 jutra. Smanjivanje ukupnih obradivih površina nastavlja se i dalje jer prema podacima statističkog obrasca „Statistika ratarske produkcije godine 1916.“, ukupna površina „porezne općine po vrstima gnojidbe po najnovijim podacima zemaljskoga katastra“ iznosi 9.839 jutara i 1.301 četvorni hvat. Od toga na ukupno obradive površine otpada 8.640 jutara i 228 četvornih hvati.¹⁰

„Gradsko načelstvo Osijek“ 1. rujna 1933. godine uputilo je priopćenje „Savezu gradova Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu“ s objašnjenjem da su: „...podaci sabrani iz ovogradskog proračuna zaključnih računa, očevidnika gradskog građevnog ureda, gospodarskog te inih gradskih otsjeka sve za godinu 1929.“ U Tablici 2. prikazani su spomenuti podaci.

Tablica 2. „Općina grada Osijeka posjeduje svog vlastitog zemljišta i to:“¹¹

	<i>Površina</i>		<i>Površina</i>		
	<i>Jutara</i>	<i>Četvornih hvati</i>	<i>Hektara</i>	<i>Ara</i>	<i>m²</i>
<i>Ukupan posjed</i>	<i>1.704</i>	<i>922</i>	<i>980</i>	<i>92</i>	<i>22</i>
<i>Oranica</i>	<i>234</i>	<i>941</i>	<i>134</i>	<i>99</i>	<i>69</i>
<i>Livada</i>	<i>167</i>	<i>1.378</i>	<i>96</i>	<i>59</i>	<i>80</i>

¹⁰ Obrazac „Statistika ratarske produkcije godine 1916.“, Kraljevski zemaljski statistički ured u Zagrebu.

¹¹ Gradsko načelstvo Osijek, Broj:32847-1933-II, Savezu gradova Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu, Osijek, 1. septembra 1933., str. 7, 8, 23.

<i>Vrtovi</i>	7	751	4	29	83
<i>Šume</i>	280	1.237	161	57	48
<i>Trstici</i>	31	396	17	98	17
<i>Neplodno, putevi, gradilišta, kuće, rijeke i močvare</i>	810	582	466	33	93
<i>Ukupno</i>	1.704	922	980	92	58
<i>Cjelokupni posjed privatnika</i>	8.135	379	4.681	53	23
<i>Cjelokupan posjed osječkog hatara</i>	9.839	1.301	5.662	45	81

Ukupan posjed „osječkog hatara“ nije se mijenjao od 1895. godine¹² i iznosi 9.839 jutara i 1.301 četvornih hvati. Međutim, tim se priopćenjem daju podaci strukture posjeda po vlasništvu da je u posjedu Općine grada Osijeka bilo 1.704 jutara i 922 četvornih hvati zemljišta, a u privatnom vlasništvu 8.135 jutara i 379 četvornih hvati. Može li se pretpostaviti da se i struktura posjeda po veličini za isto razdoblje nije značajno mijenjala?

I. i II. agrarna reforma i posjed zemljišta do 1994.

Nakon Prvog svjetskog rata, agrarnom su se reformom nastojali likvidirati feudalni odnosi u novostvorenoj Kraljevini SHS. Sjeverno od Save i Dunava feudalni su odnosi bili razriješeni, postojao je kapitalistički veleposjed i raslojavanje seljaštva.¹³ Zakonom o likvidaciji agrarne reforme, na velikim su posjedima nakon 1933. godine u pojedinim poreznim općinama određene površine zemljišta za izvlaščivanje, a u svrhu agrarne reforme. Veleposjedi su u Slavoniji bili obuhvaćeni konfiskacijom tako da se uglavnom 50% posjeda odmah konfisciralo. Tako je iz Retfalačkog vlastelinstva izvlašteno 366 jutara i 503 četvornih hvati zemljišta. Preostali dio veleposjeda ostavljen je posjednicima uz izravno ili dioničarsko korištenje i uglavnom se očuvao do završetka Drugog svjetskog rata.¹⁴

¹² Obrazac „Statistika ratarske produkcije godine 1895.“, Kraljevski zemaljski statistički ured u Zagrebu.

¹³ Poljoprivredna enciklopedija 1 A-Kre, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1967., str. 8.

¹⁴ Balta, I., Kolonizacija u Slavoniji od početka XX. stoljeća s posebnim osvrtom na razdoblje 1941.-1945. godine, Rad. Zavoda povij. znan., HAZU u Zadru, sv. 43/2001., str. 460., 462.

Godine 1937. u gradsku cjelinu Osijeka, koja je već od ranije imala peto, novonastalo prigradsko naselje Industrijsku četvrt južno od željezničke pruge Osijek - Đakovo, pripaja se samostalna općina Retfala, čime je porasla i ukupna poljoprivredna površina.¹⁵

Drugom agrarnom reformom nakon 1945. godine oduzimala se zemlja veleposjednicima i ostavljalo im se 20-35 ha obradive, odnosno 45 ha ukupne, zemlje. Nezemljičarima koji nisu bili veleposjednici (veleposjedi su posjedi nezemljičara preko 25-35 ha obradive, odnosno 45 ha ukupne, zemlje) ostavljeno je 3 ha obradive zemlje, odnosno 5 ha pašnjaka ili šume.¹⁶ Zemlja je podijeljena bezemljašima, kolonistima i seljacima, čime je došlo do usitnjavanja posjeda. Jedan dio oduzete zemlje dodijeljen je zadrugama ili poljoprivrednim dobrima. Tako je na području Osijeka oduzeta zemlja dvanaestorici veleposjednika za katastarsku općinu Osijek i dodijeljena poljoprivrednom dobru koje je kasnije preraslo u IPK Osijek.¹⁷ Zakonom o zemljišnom fondu opštenarodne imovine iz 1953. agrarni je maksimum snižen na 10 ha, a višak zemlje dodijeljen poljoprivrednim dobrima.

Posljedica svih tih zemljišnih promjena bilo je usitnjavanje posjeda na mnogo malih privatnih i manji broj poljoprivrednih dobara društvenog sektora s posjedima od nekoliko stotina ili tisuća hektara obradivih površina. Poljoprivredna dobra i zadruge međusobno su se spajale, čime je došlo do okrupnjavanja poljoprivredne proizvodnje i do osnivanja IPK Osijek. U okviru društvenog sektora ne smiju se zaboraviti Poljoprivredni institut Osijek i Institut za šećernu repu kao znanstvene i proizvodne ustanove.

Od 1960. do 1986. godine stalno je dolazilo do okrupnjavanja društvenog sektora integriranjem, komasacijom, otkupom i zakupom. Tako je 1960. godine društveni sektor posjedovao 40% ukupnih obradivih površina, 1974. godine 56%, 1986. godine 62%¹⁸, a 1992. godine 64%¹⁹.

15 Sršan, S., *op. cit.* (bilj. 7.), str. 88.

16 *Poljoprivredna enciklopedija 1 A-Kre, loc cit.*

17 „Ratarstvo Osijek“ *Poljoprivredno poduzeće s.p.o., Omot spisa 1 – 12, GP „Štampa“ Osijek. 1990.*

18 *Statistički godišnjak Općine Osijek 1976., str. 73., 74.; 1983. str. 101., 102.; 1987. str. 77., 78.*

19 *Statistički ljetopis Hrvatske 1993., Državni zavod za statistiku, Zagreb, str. 536.*

Posjed zemljišta do danas

Zakonom o poljoprivrednom zemljištu iz 1994. godine poljoprivredno zemljište u društvenom vlasništvu prelazi u vlasništvo Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu državno zemljište). Poljoprivredno zemljište koje je ranijim vlasnicima oduzeto nakon 15. svibnja 1945. godine ostaje u vlasništvu Republike Hrvatske do okončanja postupka prema Zakonu o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (Narodne novine 92/1996.).²⁰ Državnim je zemljištem raspolagalo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva ako se radilo o koncesijama na 10 do 30 godina ili je ugovor o zakupu u trajanju 3 do 10 godina sklapao župan na temelju odluke o najpovoljnijoj ponudi. Na taj se način omogućilo i privatnim osobama da dođu u posjed državnog zemljišta.

Zakonom o poljoprivrednom zemljištu iz 2001. godine (u daljnjem tekstu Zakon) raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države pušta se na razinu jedinica lokalne samouprave (općine i gradovi) za zakup i prodaju, a koncesija i dalje ostaje u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva (u daljnjem tekstu Ministarstvo). Jedinice lokalne samouprave bile su dužne donijeti program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države (u daljnjem tekstu Program) za svoje područje do 30. rujna 2005. godine.²¹

Sukladno Zakonu, Grad Osijek donio je Program u kojemu su određene površine državnog zemljišta za povrat prijašnjim vlasnicima, površine za prodaju, zakup i koncesiju.²² Program je proteklih godina doživio izmjene i dopune te su zadnjim Izmjenama i dopunama Programa raspolaganja državnim zemljištem za katastarsku općinu Osijek u 2007. godini određene površine raspolaganja kako slijedi u Tablici 3.²³

²⁰ Zakon o poljoprivrednom zemljištu – pročišćeni tekst, Narodne novine br. 54 iz 1994. godine, čl. 3. i Izmjena Zakona o poljoprivrednom zemljištu, Narodne novine br. 19/1998.

²¹ Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Narodne novine br. 66/2001., 87/2002., 48/2005., i 90/2005., čl.23., čl. 32., čl. 46., čl. 54.a.

²² Službeni glasnik Grada Osijeka br. 10A/2002.

²³ Službeni glasnik Grada Osijeka br.3/2007.

Tablica 3. Površine državne zemlje u katastarskoj općini Osijek određene za raspolaganje

<i>Oblik raspolaganja</i>	<i>Površina, ha</i>
<i>Povrat</i>	<i>521,5205</i>
<i>Prodaja</i>	<i>0,0</i>
<i>Zakup</i>	<i>115,5719</i>
<i>Koncesija</i>	<i>1.389,7160</i>
<i>Ukupno</i>	<i>2.026,8084</i>

Zemljište koje je predviđeno za povrat prijašnjim vlasnicima dano je sporazumima na korištenje poljoprivrednim gospodarstvima dok se ne završi postupak povrata oduzetog zemljišta. Grad Osijek završio je postupak dodjele zemljišta u zakup za sve površine koje su za to predviđene i sklopljeni su ugovori o zakupu na 10 godina s četiri gospodarstva. Ministarstvo nije završilo postupak davanja poljoprivrednog zemljišta u koncesiju kako je predviđeno Programom i tek je s dva gospodarstva sklopljen ugovor o koncesiji na ukupno 430,7417 ha. Preostalo se zemljište sporazumima daje na korištenje do okončanja postupka natječaja za koncesiju.

Zakonom o poljoprivredi²⁴ određena je obveza svih poljoprivrednih gospodarstava, bez obzira na to jesu li pravne osobe, obrtnici ili fizičke osobe, koja svojim proizvodima izlaze na tržište ili podnose zahtjev za novčana sredstva i druge oblike potpore u poljoprivredi, da se upišu u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava (u daljnjem tekstu Upisnik). Na taj se način stvara registar svih poljoprivrednih proizvođača i svih korištenih poljoprivrednih površina.

Sukladno svim prijavljenim površinama u Upisniku, 26% gospodarstava posjeduje površine manje od 1 ha, 31% 1-5 ha, 13% 5-10 ha, 8% 10-20 ha i 8% preko 20 ha. Danas je posjed okrupnjen tako da je 28% ukupno obradivih površina između 10 i 50 ha i 54% preko 50 ha.

Prema podacima Državne geodetske uprave,²⁵ od ukupnih

²⁴ Zakon o poljoprivredi, Narodne novine br. 66/2001. i 83/2002. čl. 40., čl. 40a i čl. 40b.

²⁵ Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar Osijek, Raspored po kulturama i klasama zemljišta, Rekapitulacija, stanje na dan 20.1.2009.

poljoprivrednih površina u Katastarskoj općini Osijek, koje iznose 4.247,1531 ha, pravne osobe posjeduju 3.508,1704 ha, a fizičke osobe 738,9827 ha.

Zaključak

Veleposjedi su činili 74% ukupnih obradivih površina na području naselja Osijek sve do provođenja I. i II. agrarne reforme kojima se oduzeta zemlja podijelila bezemljašima, kolonistima i seljacima. Tim je činom došlo do usitnjavanja posjeda u privatnom vlasništvu i osnivanja poljoprivrednih dobara i zadruga s posjedom zemljišta u društvenom vlasništvu. Postupno dolazi do okrupnjavanja posjeda zemljišta u društvenom vlasništvu sve do 1994. godine kada isto zemljište prelazi u vlasništvo Republike Hrvatske. Prvi je put omogućeno da i privatne (fizičke) osobe dođu u posjed državnog zemljišta i da ponovno dođe do postupnog okrupnjavanja posjeda u privatnom vlasništvu fizičkih osoba.

Literatura

1. *Balta, I., Kolonizacija u Slavoniji od početka XX. stoljeća s posebnim osvrtom na razdoblje 1941. – 1945. godine, Rad. Zavoda povij. znan. HAZU u Zadru, sv. 43/2001., str. 460., 462.*
2. *Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar Osijek, Raspored po kulturama i klasama zemljišta, Rekapitulacija, stanje na dan 20.1.2009.*
3. *Đidara, P. et al., Gospodarstvo Osijeka 1196 – 1996, Osijek, 1998., str. 43.*
4. *Gradsko načelstvo Osijek, Broj: 32847-1933-II, Savezu gradova Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu, Osijek, 1. septembra 1933., str. 7, 8, 23.*
5. *Izmjena Zakona o poljoprivrednom zemljištu, Narodne novine br. 19/1998.*
6. *Mažuran, I. et.al., Od turskog do suvremenog Osijeka, Zavod za znanstveni rad HAZU u Osijeku, Gradsko poglavarstvo Osijek, Školska knjiga d.d. Zagreb, Osijek, 1996., str. 91, 97, 161, 163.*

7. *Obrazac „Statistika ratarske produkcije godine 1895.“, Kraljevski zemaljski statistički ured u Zagrebu*
8. *Obrazac „Statistika ratarske produkcije godine 1916.“, Kraljevski zemaljski statistički ured u Zagrebu*
9. *Poljoprivredna enciklopedija 1 A-Kre, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1967., str. 8.*
10. *„Ratarstvo Osijek“ Poljoprivredno poduzeće s.p.o., Omot spisa 1 – 12, GP „Štampa“ Osijek, 1990.*
11. *Sršan, S., Hrvatska – povijest sjeveroistočnog područja, Povijesni arhiv u Osijeku, Osijek, 1994., str. 446.*
12. *Sršan, S., Popis grada Osijeka 1828. godine, Anali Zavoda Jugoslavenske akademije, 4, Osijek, 1985., str. 150-152.*
13. *Sršan, S., Povijest Osijeka, sažeti pregled, Povijesni arhiv u Osijeku, Osijek, 1996., str. 63. – 65., 88.*
14. *Statistički godišnjak Kraljevine Hrvatske i Slavonije 1905., Kraljevski zemaljski statistički ured u Zagrebu, Zagreb, 1913., str. 384.*
15. *Statistički godišnjak Općine Osijek 1976., str. 73, 74; 1983., str. 101, 102; 1987., str. 77, 78.*
16. *Statistički ljetopis Hrvatske 1993., Državni zavod za statistiku, Zagreb, str. 536.*
17. *Službeni glasnik Grada Osijeka br. 10A/2002.*
18. *Službeni glasnik Grada Osijeka br. 3/2007.*
19. *Zakon o poljoprivredi, Narodne novine br. 66/2001. i 83/2002. čl. 40., čl. 40a i čl. 40b*
20. *Zakon o poljoprivrednom zemljištu – pročišćeni tekst, Narodne novine br. 54/1994., čl. 3.*
21. *Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Narodne novine br. 66/2001., 87/2002., 48/2005., i 90/2005., čl. 23., čl. 32., čl. 46., čl. 54.a*

Distribution of Agricultural Land in the Osijek Area Since the Royal Borough Proclamation

Summary

The paper gives a survey of agricultural land distribution in Osijek for the last 200 years, large estate ownership, estate splitting, growing estate in public sector and the possibility of growing of private estates. By the end of the 19th century the estates smaller than 1 acre made the majority of estates although large estates made the majority of total arable area. By the first agricultural reform in 1919 and the second cultural reform in 1945 all bigger estates were dissolved by expropriation of land from the owners of large and middle estates up to 35 hectares of agricultural maximum and delivering the land to villagers. The Law on Land Reserves of Total National Property in 1953 reduced the agricultural land maximum to 10 hectares and land surplus was given to agricultural organisations, which lead to growing of estates of total arable areas in public sector. The Law on Agricultural Land in 2001 regulated an increase of agricultural land in private ownership.

Key words: Large estate ownership, estate splitting, growing of private estate, Osijek